

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (EXPLORATORY RESEARCH) และ
การวิจัยเชิงอธิบาย (EXPLANATORY RESEARCH) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์
ของตัวแปรในการวิจัยในเชิงเป็นเหตุเป็นผล

ตัวแปรในการวิจัย

ในที่นี้ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้รับสาร และแหล่งข้อมูล

ตัวแปรแทรก ได้แก่ พฤติกรรมการเปิดรับสาร

ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ความตึง และการจัดการกับความตึง

แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 3 ตัวแปรการวิจัย

วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นหลัก คือ การสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารโดยใช้แบบสอบถามในช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งระลอกโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ในรูปแบบต่างๆ ในช่วงก่อนการรุกรานของเหตุการณ์ ช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและช่วงภายหลังจากรัฐบาลตั้งระลอกโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นตัวบุคคล

ประชากร ได้แก่ ผู้รับสาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ราษฎรในพื้นที่ที่ กฟภ. ประกาศจะใช้เป็นพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ จนนำไปสู่เหตุการณ์ประท้วงขั้นรุนแรง ได้แก่ ราษฎรในจังหวัดเชียงใหม่ ในเขตตำบลน้ำแพร่และตำบลบ้านปง อำเภอหางดง

กลุ่มที่ 2 ราษฎรในพื้นที่ที่ได้ทราบข่าวว่า กฟภ. อาจย้ายมาก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ ในพื้นที่ของตน แต่ยังไม่เกิดเหตุการณ์คัดค้านในระดับที่รุนแรง ได้แก่ ราษฎรในจังหวัดเชียงใหม่ เขตตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม และตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าดง

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวอย่างจำนวน 120 คน ครัวเรือน จาก 4 ตำบล ตำบลละ 30 ครัวเรือน ทั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในความรุนแรงของเหตุการณ์ที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มได้รับว่าจะมีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้และจัดการกับความเสี่ยงหรือไม่ อย่างไร โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนแรก เลือกหมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน ในแต่ละตำบล รวม 8 หมู่บ้าน โดยใช้วิธี
สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ผลปรากฏดังนี้

ตำบล	หมู่บ้านที่สุ่มเลือก
น้ำแพร	บ้านแพรและบ้านไร่
บ้านป่ง	บ้านป่งและบ้านดี
ดอนแก้ว	บ้านงิ้วและพระสมัน
ต้นถนน	บ้านโคกและบ้านเดิม

ตารางที่ 1 หมู่บ้านที่สุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่สอง กำหนดจำนวนครัวเรือนที่ต้องการในแต่ละหมู่บ้าน โดยพิจารณา
จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านนั้น ๆ ตามสัดส่วนเล็กน้อย ผลปรากฏดังนี้

ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนที่สุ่มเลือก	สัดส่วนที่สุ่มเลือก
น้ำแพร	บ้านแพร	242	18	7.21
	บ้านไร่	165	12	
บ้านป่ง	บ้านป่ง	325	15	
	บ้านดี	125	10	
ดอนแก้ว	บ้านงิ้ว	225	9	4.05
	พระสมัน	510	21	
ต้นถนน	บ้านโคก	225	10	
	บ้านเดิม	225	10	
รวม		2,100	120	5.71

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านที่สุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่สาม เลือกครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ผลปรากฏดังนี้

หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน
บ้านศรี	บ้านศรี	17
	ท่าไม้ตะ	11
วัดชัย	วัดชัย	12
	วัดชัย	11
คลองแก้ว	ป่าแะ	15
	สวนสม	14
ตำบลจาว	วัดจิว	15
	ป่าจิว	10

ตารางที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านทุก ๆ หลังคาเรือน

อนึ่ง ในการออกแบบสอบถาม กำหนดให้สมาชิกคนใดก็ได้ของครัวเรือนจำนวน 1 คน เป็นผู้ตอบโดยมีข้อแม้ว่าผู้ตอบต้องมีอายุระหว่าง 18-55 ปี

2. แหล่งข้อมูลเอกสาร

2.1 ข่าวตัดหนังสือพิมพ์ จำนวน 14 ฉบับ

2.1.1 หนังสือพิมพ์จากส่วนกลาง จำนวน 10 ฉบับ ได้แก่

- ผู้จัดการรายวัน
- กรุงเทพธุรกิจ
- ไทยไฟแนนเชียล
- เดลินิวส์
- มติชน
- ข่าวสด
- ไทยรัฐ
- บ้านเมือง
- ประชาชาติธุรกิจ
- ฐานเศรษฐกิจ

2.1.2 หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

- ไทยนิวส์
- เชียงใหม่นิวส์
- ข่าวสยาม
- ภาคเหนือ

ทั้งนี้ พิจารณาจากความต่อเนื่องและความถี่ในการนำเสนอสารโครงการฯ เป็น
สำคัญ รองลงมา คือ ปริมาณจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับความนิยม โดยเลือกวิเคราะห์
เฉพาะข่าวและบทความ จำนวน 480 ชิ้น (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ง)

รายชื่อ หนังสือพิมพ์	จำนวนข่าวและบทความ (ชิ้น)	ก่อนการรุดถาม ของเหตุการณ์		ขณะเหตุการณ์ รุนแรง		หลังรัฐบาลตั้ง ชะลอโครงการ		รวม(1) และ (2)
		ข่าว	บทความ	ข่าว	บทความ	ข่าว	บทความ	
หนังสือพิมพ์ ส่วนกลาง	กรุงเทพมหานคร	3	1	23	16	9	19	63
	ข่าวสด	-	-	9	4	12	7	32
	เดลินิวส์	1	-	4	8	23	11	47
	ฐานเศรษฐกิจ	4	-	1	3	-	1	9
	ไทยไฟแนนเชียล	6	2	14	11	9	5	47
	ไทยรัฐ	2	-	5	2	4	10	23
	บ้านเมือง	1	1	5	2	9	4	22
	ประชาชาติธุรกิจ	-	1	3	4	1	-	9
	ผู้จัดการรายวัน	5	1	29	13	30	6	84
มติชน	1	-	6	4	21	3	35	
รวม (1)		23	6	104	67	118	65	379
หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น	ไทยนิวส์	2	-	14	2	2	1	21
	เชียงใหม่นิวส์	1	-	11	27	1	1	41
	ข่าวสยาม	3	-	11	7	1	-	20
	ภาคเหนือ	-	-	6	10	1	-	17
รวม (2)		6	-	42	46	5	2	101

ตารางที่ 4 จำนวนตัวอย่างข่าวตัดหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ช่วงก่อนการรุดถาม
ของเหตุการณ์ จนถึงช่วงหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ

- 2.2 สคริปต์ข่าวโทรทัศน์ จาก 5 สถานี (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ค) ได้แก่
  - 2.2.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3
  - 2.2.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
  - 2.2.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7
  - 2.2.4 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อสมท.
  - 2.2.5 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์
- 2.3 สรุปรายงานการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ของ กฟภ.
- 2.4 รายงานการประชุมส่วนราชการกระทรวงมหาดไทยกับ กฟภ.
- 2.5 รายงานการประชุมส่วนราชการจังหวัดเชียงใหม่ ฝ่ายทหารบกและ กฟภ.
- 2.6 ประมวลลำดับเหตุการณ์ต่อต้านจาก กฟภ. ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มคัดค้าน หนังสือพิมพ์ไทยไฟแนนเชียล กรุงเทพธุรกิจ และมติชน (ภาคผนวก ก)
  - 2.7 แฉลงการณ์ ใบปลิว จากกลุ่มคัดค้าน (ภาคผนวก ฉ)
  - 2.8 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2538 และ 26 ธันวาคม 2538
  - 2.9 หนังสือจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
  - 2.10 หนังสือและบันทึกจากกระทรวงมหาดไทย
  - 2.11 หนังสือจากส่วนราชการจังหวัดเชียงใหม่
  - 2.12 รายงานการจัดทำประชาพิจารณ์ที่จังหวัดเชียงใหม่
  - 2.13 หนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงของการดำเนินการตามโครงการ
    - 2.13.1 จาก กฟภ.ถึง สื่อมวลชน
    - 2.13.2 จาก กฟภ.ถึง กระทรวงมหาดไทย
  - 2.14 ข่าวและบทความของ กฟภ. ที่เผยแพร่สู่มวลชน (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ฉ)
  - 2.15 แผ่นพับข้อมูลของ กฟภ. ที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ ฯ (ภาคผนวก ช-ซ)
  - 2.16 วารสารของ Kverner EnviroPower AB ประเทศสวีเดน ซึ่งเผยแพร่บทความเกี่ยวกับโครงการ ฯ (ภาคผนวก จ)
  - 2.17 รายงานการถอดเทปการให้สัมภาษณ์ของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายส่งสุข ภักเกษม

2.18 รายงานการถอดเทปรายการวิทยุ "ตะวันเบิกฟ้า" ของสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร นายสงสุข ภัคเกษม

3. งานวิจัย

- รายงานการศึกษาเรื่อง อิทธิพลทางสังคมมีผลต่อการต่อต้านโครงการของรัฐอย่างไร: กรณีศึกษาเฉพาะ โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนเพื่อตั้งแควดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ โดยสมคิด พงษ์วัฒนา, พุทธสวัสดิ์ ปรีดา และวิบูลย์ เอี้ยวอักษร นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท ภาคพิเศษ รุ่นที่ 5 คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

4. วิจัยค้น

- 4.1 ข่าวจากสถานีโทรทัศน์ 5 สถานี
- 4.2 สก๊อปพิเศษ (ช่อง 9)
- 4.3 รายการเผชิญหน้าสภาวะแควดล้อม (ช่อง 5)
- 4.4 รายการชีวิตและธรรมชาติ (ช่อง 9)
- 4.5 รายการเวทีชาวบ้าน (ช่อง 11)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เกณฑ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผลจากรายงานวิจัยและการทำประชาพิจารณ์ผู้รับสาร ในเขตที่จะมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าฯ ทั้งสองกลุ่ม พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ไม่มีความแตกต่างกันในแง่ของอาชีพ รายได้และระดับการศึกษา จึงถือว่าคุณลักษณะดังกล่าวของประชากรไม่มีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษา

1.2 เนื่องจากไม่มีข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสารในช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ ผลการวิจัยจึงจะวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและวิจัยค้นเป็นสำคัญ สำหรับการวิเคราะห์ในช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและภายหลังจากรัฐบาลตั้งชะลอโครงการ จะใช้ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นผู้รับสาร ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมเองเป็นหลัก รองลงมาจะใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและวิจัยค้น

2. ช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล

- ระยะที่ 1 ช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์
(เดือนกุมภาพันธ์ 2538 - เดือนมีนาคม 2538)
- ระยะที่ 2 ช่วงขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรง
(เดือนเมษายน 2538 - เดือนตุลาคม 2538)
- ระยะที่ 3 ช่วงหลังจากรัฐบาลสั่งระงับโครงการ
(เดือนพฤศจิกายน 2538 - เดือนธันวาคม 2539)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามแบบปลายปิด (ภาคผนวก ข) จำนวน 11 ข้อ แบ่งเป็น 3 ส่วนเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

- คำถามข้อ 1-10 ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1
- คำถามข้อ 11 ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2

ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือด้วยการทดสอบ pre-test กับประชากรบางส่วน จำนวน 15 คน

3.2 ตารางบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

อาศัยแนวคิดเรื่องการสื่อสารในภาวะความเสี่ยง ยุทธวิธีในขบวนการทางสังคม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการพิจารณาออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารในภาวะความเสี่ยง

1.1 พฤติกรรมการสื่อสารในภาวะความเสี่ยงของผู้รับสาร

1.1.1 แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เปิดรับสาร โครงการ

1.1.2 ประเด็นข่าวสารที่รับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

1.1.3 เหตุผลที่ผู้รับสารแสวงหาข่าวสาร

1.1.4 การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความเสี่ยงของผู้รับสาร

1.1.5 การรับรู้แนวทางการจัดการกับความเสี่ยงที่แหล่งข้อมูลต่างๆ

นำเสนอต่อผู้รับสาร

1.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารในภาวะความเสี่ยง

1.2.1 ปัจจัยด้านผู้รับสาร

- สาเหตุการรับรู้ความเสี่ยง
- ความเชื่อถือข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
- บริบทของการสื่อสาร (บริบททางการเมือง สังคม วัฒนธรรม)

1.2.2 ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร

- ประเด็นข่าวสารที่น่าเสนอต่อผู้รับสาร
- รูปแบบการสื่อสาร
(การสื่อสารแบบทางเดียว / การสื่อสารแบบสองทาง)
(การสื่อสารในลักษณะความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง / การ

สื่อสารในลักษณะความสัมพันธ์แบบระดับเดียวกัน)

- ศักยภาพในการเข้าถึงผู้รับสาร
- บริบทของการสื่อสาร (บริบททางการเมือง สังคม วัฒนธรรม)

1.2.3 ปัจจัยด้านตัวสาร ได้แก่ ลักษณะของข่าวสารในแง่ของ

- ความยากง่ายแก่การเข้าใจของผู้รับสาร
- ความน่าสนใจของข่าวสารในเชิงคุณภาพ / ความเพียงพอของ

ข่าวสารในเชิงปริมาณ

การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของตารางและการพรรณนา โดยจัดลำดับความสำคัญและให้เหตุผลประกอบตามประเด็นการวิเคราะห์ คือ

1. พฤติกรรมการสื่อสารของผู้รับสารในภาวะความเสี่ยงเมื่อได้รับข่าวสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสื่อสารในภาวะความเสี่ยง
3. การใช้ข่าวสารในการดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการกับความเสี่ยงของผู้รับสาร
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในแต่ละประเด็นนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเรียงลำดับตามเหตุการณ์ในช่วงก่อนการถูกลามของเหตุการณ์ ขณะเกิดเหตุการณ์รุนแรงและหลังจากรัฐบาลตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้เข้าใจการสื่อสารของผู้รับสารในภาวะความเสี่ยงในเขตที่จะมีการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้า ฯ ได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย